

Advies over boomsoorten en herkomstkeuze in habitattype 91E0

Nummer:	INBO.A.2013.65
Datum advisering:	24 oktober 2013
Auteurs:	Kristine Vander Mijnsbrugge
Contact:	Lon Lommaert (lon.lommaert@inbo.be)
Kenmerk aanvraag:	e-mail op datum van 5 juli 2013
Geadresseerden:	Koepel van de Vlaamse Bosgroepen t.a.v. Jan Spaas Berkenbroekstraat 1 3960 Bree spaasj@hotmail.com
Cc:	Agentschap voor Natuur en Bos Ward Verhaeghe (Ward.verhaeghe@lne.vlaanderen.be) Martine.Waterinckx (Martine.waterinckx@lne.vlaanderen.be)

AANLEIDING

Op het Vlaams overlegplatform Instandhoudingsdoelen wordt gestreefd naar een implementatie van de S-IHD. De bossector engageert zich om inspanningen te leveren en een deel van de Vlaamse doelen te realiseren. Hierbij stellen zich soms sterk uitvoeringsgerichte vragen.

VRAAGSTELLING

- In het habitatype 91^{EO}: (Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior*) nemen de boomsoorten zwarte els en wilg een belangrijke positie in. Bij deze boomsoorten is er een verscheidenheid aan variëteiten en herkomsten. Welke herkomsten komen in aanmerking voor de ontwikkeling van dit habitatype? Zijn er hierbij eventuele randvoorwaarden of ruimtelijke differentiaties van belang?

Kan naast de ecologische aspecten tevens het bosbouwkundig aspect in beeld worden gebracht?

TOELICHTING

1. Herkomstkeuze bij aanplant van boomsoorten in het habitatype 91^{EO}

Omdat bomen die vandaag geplant worden in hun leven de klimaatverandering zullen meemaken is het van belang dat de genetische diversiteit van de herkomsten groot is. De populaties moeten niet enkel goed aangepast zijn aan de huidige groeicondities maar bovendien een reëel adaptatiepotentieel bevatten. We hebben vandaag in Vlaanderen een sterk beleidsinstrument om het gebruik van herkomsten van boomsoorten te sturen, nl. de lijst van aanbevolen herkomsten. Deze lijst doet aanbevelingen naar gebruik van herkomsten, enerzijds in functie van de ecologische waarde, nl. de autochtone herkomsten, en anderzijds in functie van de economische waarde, nl. houtkwaliteit. Door gebruik te maken van herkomsten op deze lijst kan een extra subsidie verkregen worden bij bosaanplant (27 juni 2003 – Besluit van de Vlaamse regering betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privé-bossen. Belgisch staatsblad, 10 september: 45431-45500). Hierin wordt extra subsidie voorzien voor gebruik van herkomsten op de lijst van aanbevolen herkomsten.

1.1 De lijst van aanbevolen herkomsten

De lijst van aanbevolen herkomsten is te raadplegen op de website van het INBO (www.inbo.be). Deze lijst bestaat uit drie tabellen waarin de officieel erkende herkomsten opgesomd staan die aanbevolen worden. Daarnaast behoort tevens alle plantsoen dat het officieel geregistreerde label 'Plant van Hier' draagt tot de aanbevolen herkomsten. De eerste twee tabellen bevatten alle autochtone zaadbronnen (oorsprong = "vermoedelijk autochtoon") terwijl de derde tabel alle herkomsten oplijst van de categorie "geselecteerd", "gekeurd" en "getest" (economisch relevante herkomsten). 'Plant van Hier' zijn autochtone planten. Meer info is te vinden op www.plantvanhier.be. De eerste tabel somt de herkomsten op die locaties zijn in de inventaris naar autochtone bomen en struiken in Vlaanderen en tevens aan de criteria voldeden voor erkenning als zaadbron (de meesten onder de categorie "van bekende origine"). Een belangrijk criterium is dat er voldoende zaaddragende bomen of struiken aanwezig zijn (streefcijfer is minimaal 30). Deze locaties werden na goedkeuring van de eigenaar erkende zaadbronnen, grotendeels van de categorie "van bekende origine". In tabel 2 komen autochtone zaadboomgaarden voor die erkend zijn als zaadbron onder de categorie "van bekende origine". De planten zijn bekomen uit stekken of enten van autochtone struiken/bomen die verspreid voorkomen binnen één herkomstgebied.

Tabel 3 toont de aanbevolen herkomsten die behoren tot de categorie "geselecteerd", "gekeurd" en "getest" van respectievelijk België, Noord-Frankrijk en Nederland. De oorsprong van het uitgangsmateriaal wordt enkel aangeduid wanneer hierover duidelijke kennis bestaat. De zaadbestanden waarover geen informatie beschikbaar was, kregen als oorsprong "onbekend".

1.2 Aanbevolen herkomsten voor zwarte els

Mogelijk verjongt zwarte els zich spontaan op het aan te planten terrein en hoeft men niet in aanplant te voorzien. Hierbij kan men er best op letten dat er geen grauwe elzen (*Alnus incana*) als zaadbomen in de onmiddellijke omgeving aanwezig zijn, gezien deze gemakkelijk hybridiseren

met zwarte elzen. Indien er om economische reden geopteerd wordt voor aanplant kunnen herkomsten gekozen worden op de lijst van aanbevolen herkomsten die zowel autochtoon zijn (aanwezig in eerste tabel, oorsprong = “vermoedelijk autochtoon”) als een economische waarde inhouden (categorie = “geselecteerd”). Autochtoon materiaal is te verkiezen bij aanplant in gebieden met een hoge natuurwaarde, omwille van de grotere kans op goede aangepastheid aan lokale groeiomstandigheden. Indien dit materiaal niet voorhanden is in de handel, of indien de aanplanter dit wenst, kan ook materiaal uit het Waalse gewest benut worden (tabel 3 van lijst van aanbevolen herkomsten). In het laatste geval wordt dit materiaal toch afgeraden indien de aanplantplek in de onmiddellijke nabijheid ligt van een gekende autochtone groeiplaats van zwarte elzen, of van een autochtone zaadboomgaard. Hier wensen we immers kruisbestuiving tussen een niet autochtone herkomst (Waalse) en de lokale autochtone herkomst te vermijden.

1.3 kenmerkende wilgensoorten binnen het habitatype 91^{EO}

Het subtype 91^{EO}_wvb, wilgenvloedbos kenmerkt zich door het hoge aandeel wilgensoorten. Uit de EU-handleiding worden de soorten Duitse dot (*Salix dasyclados*), amandelwilg (*S. triandra*) en de kruising amandel met katwilg (*S. x molissima*) genoemd. De Vlaamse precisering (T’Jollyn, 2009) vermeldt hier de bijkomende wilgensoorten schietwilg (*S. alba*), kraakwilg (*S. fragilis*), bindwilg (*S. rubens*) en katwilg (*S. viminalis*).

Ook in de overige subtypen van habitatype 91^{EO} worden geregeld wilgensoorten als aanvullende soorten genoemd.

In het oligotrofe subtype (91^{EO}_oli) worden grauwe wilg (*S. cinerea*) en boswilg (*S. caprea*) genoemd; in het mesotrofe subtype (91^{EO}_meso) naast de grauwe wilg tevens de geoorde wilg (*S. aurita*) en de kruipwilg (*S. repens*) en in het eutrofe type (91^{EO}_eu), de boswilg (*S. caprea*).

1.4 Aanbevolen herkomsten voor wilgen

Zowel voor boomvormende wilgen als voor struikvormende zijn momenteel nog geen herkomsten aanwezig op de lijst van aanbevolen herkomsten. Mogelijks verjongt wilg zich spontaan op het aan te planten terrein en hoeft men niet in aanplant te voorzien. Indien er toch geopteerd wordt voor aanplant kan vegetatieve vermeerdering aangeraden worden. Gezien wilg zich zo gemakkelijk laat vermeerderen kunnen in het najaar, wanneer de bladeren van de bomen gevallen zijn, poten (lange takken) gesneden worden op wilgen die groeien in de buurt van de aanplantplek onder groeiomstandigheden die te vergelijken zijn met de aanplantplek. Om de diversiteit hoog te houden moeten poten gesneden worden op zo veel mogelijk verschillende moederplanten.

Indien houtkwaliteit wordt nagestreefd met boomvormende wilgen, kan voor aanplantmateriaal afkomstig van het veredelingsprogramma aan het INBO contact opgenomen worden met het INBO (Boudewijn Michiels).

REFERENTIES

T’Jollyn, F., Bosch, H., Demolder, H., De Saeger, S., Leyssen, A., Thomaes, A., Wouters, J. & Paelinckx, D. & Hoffmann, M. (2009). Criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de NATURA 2000-habitattypen, versie 2.0. Rapporten van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek 2009 (46). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, België.